

Nr 21/2018 (lipiec-sierpień)

Biuletyn Wydziału Nauk Historycznych jest informatorem o bieżącej działalności Wydziału. Zawiera najnowsze informacje związane z funkcjonowaniem naszej jednostki. Ukazuje się na początku każdego miesiąca i jest adresowany do społeczności Wydziału oraz wszystkich zainteresowanych jego działalnością. Informacje, które mają się w nim znaleźć należy przysyłać do: dr Emilii Ziółkowskiej - eziolkowska@umk.pl (Katedra Historii Sztuki i Kultury), mgr Aliny Sosnowskiej - also@umk.pl (Instytut Archeologii), dra Rafała Kleśty-Nawrockiego - erkaen@umk.pl (Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej), dra Piotra Rudery - piorud@umk.pl (Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii) i mgra Krystiana Chyrkowskiego - kch7@umk.pl (Instytut Historii i Archiwistyki). Więcej informacji znajdą Państwo również na www.wnh.umk.pl i wydziałowym Facebooku.

NOMINACJE, NAGRODY I JUBILEUSZE

Najlepszy debiut

Mgr Mateusz Hübner, doktorant Wydziału Nauk Historycznych, otrzymał nagrodę I stopnia w XI edycji Konkursu im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na Najlepszy Debiut Historyczny Roku w dziedzinie historii najnowszej. Nagroda została przyznana przez Instytut Pamięci Narodowej oraz Instytut Historii PAN za pracę magisterską pt. „Pułkownicy - rdzeń środowiska piłsudczyków w systemie polityczno-ustrojowym II Rzeczypospolitej”. Została ona przygotowana pod kierunkiem prof. dr. hab. Jarosława Kłaczkowa, kierownika Zakładu Historii XX wieku. Nagroda obejmuje honorarium w wysokości 10 000 zł oraz możliwość opublikowania pracy w formie książkowej przez Instytut Pamięci Narodowej i Instytut Historii PAN.

Stypendyści

Czterech naukowców z IHiA zostało stypendystami Fundacji Lanckorońskich i Fundacji z Brzezia Lanckorońskich: dr hab. Krzysztof Kania, prof. dr hab. Szymon Olszaniec, prof. dr hab. Waldemar Rezmer i prof. dr hab. Aleksander Smoliński. Stypendia zostaną przeznaczone na prowadzenie badań w 2019 r.

Stypendium dr. Waszaka

Dr Przemysław Waszak z Katedry Historii Sztuki i Kultury w sierpniu br. zrealizował stypendium Instytutu Herdera do Badań Historycznych nad Europą Środkowo-Wschodnią – Instytutu Wspólnoty Leibniza w Marburgu.

KONFERENCJE, SYMPOZJA, SESJE

Konferencje

Dr hab. Grzegorz Osipowicz z Instytutu Archeologii uczestniczył w dwóch międzynarodowych konferencjach naukowych. Na pierwszej, która odbyła się w dn. 29 maja - 1 czerwca br. w Nicei i skupiła członków stowarzyszenia traseologicznego AWRANA (The Association of Archaeological Wear and Residue Analysts), zaprezentował on dwa

postery pt. „*Large houses in the Mesolithic of the Polish Lands? A case of the Ludowice 6 site. The significance of the use-wear analysis for the settlement studies*” oraz „*Function of the Mesolithic bâtons percés: problem solved?*” (wspólnie z Mariuszem Bosiakiem). Podczas konferencji poster pt. „*The same or different? Experimenting with the influence of peat environment on use-wear traces on antler tools*” zaprezentowała też mgr Justyna Orłowska, doktorantka Instytutu Archeologii; zajął on trzecie miejsce w konkursie na najlepszą prezentację studencko-doktorancką.

Drugą konferencją, w której uczestniczył dr hab. G. Osipowicz, był odbywający się od 4 do 9 czerwca br. w Paryżu 18. światowy kongres UISPP (Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques). Zaprezentował on referat pt. „*Mesolithic wood tar production place? Possible dwelling and a complex of the stone structures from Paliwodziszna 29 site, Golub-Dobrzyń commune (central Poland)*” oraz poster pt. „*Seal scrapers from Sventoji – possible function and technology of production*” (współautorami byli Gytis Piličiauskas i Giedrė Piličiauskienė).

Festiwal Smaku w Grucznie

19 sierpnia br. w ramach Festiwalu Smaku w Grucznie odbyła się konferencja przygotowana przez, działające przy naszym Wydziale, Centrum Dziedzictwa Kulinarnego UMK i Towarzystwo Przyjaciół Dolnej Wisły. Jej temat brzmiał: „*Kuchnia i historia: odkrywanie przeszłości i współczesne trendy kulinarne*”. W spotkaniu wzięli udział badacze z Polski, USA, Włoch i Niemiec, specjaliści z zakresu historii i kultury jedzenia, obserwatorzy, ale i uczestnicy współczesnych ruchów żywieniowych.

Food and Drink Studies

W dn. 27 sierpnia - 1 września br. w Tours we Francji dr hab. Jarosław Dumanowski, prof. UMK uczestniczył w Szkole Letniej Food and Drink Studies, organizowanej przez Europejski Instytut Historii i Kultur Jedzenia (IEHCA), podczas której prowadził warsztaty pt. „*Reading Old Cookbooks: Food, Knowledge and Identity*”. Prof. Dumanowski został wybrany na członka komitetu naukowego, organizującego coroczną szkołę letnią prowadzoną przez IEHCA.

WYKŁADY i ODCZYTY

O Templariuszach

Dr Marek Kołyszko z Instytutu Archeologii wygłosił dwa autorskie wykłady poświęcone templariuszom w wolnomularstwie pt. „*Templariusze a masoneria*”. Wykłady odbyły się na zaproszenie dyrekcji Muzeum Patria Colbergensis w Kołobrzegu (30 sierpnia br.) i Muzeum w Koszalinie - organizatora wystawy pt. „*Masoni w Koszalinie i na Pomorzu w latach: 1777-1933*” (1 września br.). Gośćmi wykładu w Kołobrzegu były między innymi osoby, które wśród swych protoplastów miały członków zakonu. Uczestniczyli w nim również naukowcy specjalizujący się w dziejach templariuszy oraz członkowie bractw rycerskich w uroczystych strojach. W Koszalinie wśród słuchaczy wystąpienia byli obecni również członkowie polskich łóż wolnomularskich różnych obediencji.

Paleoekologia izotopowa

W sierpniu br. rozpoczęła się realizacja projektu pt. „Paleoekologia izotopowa średniej wielkości drapieżnych (*Vulpes*, *Martes*, *Meles*, *Felis*) w postglacjale ziem polskich – historia adaptacji do zmian środowiska wskutek antropopresji”, którego kierownikiem jest dr Magdalena Krajcarz z Instytutu Archeologii. Środki finansowe, w wysokości 1 267 198 zł, zostały przyznane przez Narodowe Centrum Nauki w ramach konkursu Opus 14. Projekt będzie realizowany do sierpnia 2021 roku.

Ekspedycja w Azji Centralnej

W lipcu i sierpniu br. dr Magdalena Krajcarz z Instytutu Archeologii uczestniczyła w międzynarodowej ekspedycji archeologicznej, badającej paleolityczne stanowiska jaskiniowe na terenie Azji Centralnej, kierowanej przez Instytut Archeologii i Etnologii Syberyjskiego Oddziału Rosyjskiej Akademii Nauk. Prowadzone przez nią badania archeozoologiczne obejmowały szczątki kostne ze stanowisk: Jaskinia Chagyrskaya na Ałtaju oraz Jaskinia Sel'Ungur w Kirgistanie. Podczas pobytu w Azji, dr Magdalena Krajcarz uczestniczyła w międzynarodowej konferencji naukowej pt. „9th Meeting of the Asian Paleolithic Association” (5–6 sierpnia br., Jaskinia Denisova, Ałtaj), gdzie zaprezentowała wyniki badań izotopowych nad paleoekologią plejstocenu północnego Ałtaju w referacie pt. „Isotopic reconstruction of seasonal changes of environment around Chagyrskaya Cave (Altai) during Neanderthal occupation”.

Badania nad społecznościami mezolitycznymi

Od końca czerwca do końca sierpnia br. dr hab. Grzegorz Osipowicz kierował badaniami archeologicznymi na dwóch stanowiskach mezolitycznych – w Paliwodziźnie i Nowogrodzie koło Golubia-Dobrzynia. Były one prowadzone w ramach projektu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki pt. „Społeczności mezolityczne Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego – życie codzienne, mobilność, kontakty zewnętrzne oraz relacje ze środowiskiem naturalnym”; strona internetowa projektu: www.searchingformesolithic.umk.pl. Oprócz studentów archeologii, w badaniach uczestniczyli wolontariusze ze Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Litwy, Hiszpanii oraz Holandii.

AKTYWNOŚĆ KÓŁ NAUKOWYCH

Zaangażowani w promocję

Studenci i doktoranci z kół naukowych, działających przy Instytucie Archeologii, już po raz trzeci zaangażowali się w działania promocyjne, popularyzacyjne i edukacyjne zrealizowane przy współpracy Działu Promocji i Informacji UMK w ramach imprez plenerowych, takich jak: 42. Wielki Międzynarodowy Turniej Rycerski w Golubiu-Dobrzyniu (7–8 lipca br.), Dni Grunwaldu (11–15 lipca br.), Oblężenie Malborka (20–22 lipca br.), Festiwal Smaku w Grucznie (18–19 sierpnia br.) i festyn archeologiczny Wehikuł Czasu w Wietrzychowicach (9 września br.). Podczas tych wydarzeń nie tylko promowali oni Uczelnię i Wydział Nauk Historycznych, ale także prowadzili szeroko zakrojoną działalność popularyzacyjną i edukacyjną, organizując liczne pokazy, warsztaty i zabawy archeologiczne. Odwiedzający stoisko mieli możliwość między innymi dowiedzieć się czym jest archeologia, jak wygląda praca archeologa oraz czym jest

dziedzictwo archeologiczne, jak również uzyskać odpowiedzi na pytania związane z różnorodnymi aspektami życia codziennego w minionych wiekach.

Kolejną imprezą plenerową, w której również wezmą udział studenci i doktoranci archeologii, jest Festyn Archeologiczny w Biskupinie „Archeomarket – od wymiany po stragany”, rozpoczynający się już 15 września.

INNE WYDARZENIA

Dr hab. Adam Szweda na YouTube

Dr hab. Adam Szweda był gościem jednego z odcinków internetowego cyklu „Zwycięzcy”: *Zerwany sojusz. Dlaczego zaczęliśmy walczyć z Krzyżakami?* Dostępny w serwisie YouTube na kanale tygodnika *DoRzeczy* <https://www.youtube.com/watch?v=PsUa5XCc-FY>

Katedra Historii Sztuki i Kultury na Międzynarodowym Kongresie Mediewistycznym

W dniach 2-5 lipca br. na Uniwersytecie Leeds odbył się 25 jubileuszowy Międzynarodowy Kongres Mediewistyczny, którego jedna z sesji została zorganizowana przez Katedrę Historii Sztuki i Kultury. 5 lipca br. podczas panelu pt. „Interpretations and Permanence in Medieval Art History Research” troje pracowników Katedry wygłosiło referaty: „Neo-Medievalism of the 1920s and 1930s: Eric Gill and Wiktor Goryńska” – dr hab. Irena Dżurkowska-Kossowska, prof. UMK, „The Sacred, Empty, and Black Portal: A Remembrance of Jerusalem and the Temple in Late Antique and Medieval Art” – dr Magdalena Maciudzińska-Kamczycka, „How a Work of Art Focuses on Itself the Memory of Generations from the Time When It Came into Existence till the Present Day” – dr Przemysław Waszak, który moderował sesję. 4 lipca br. był też moderatorem międzynarodowej sesji „Architecture as a Means of Remembrance”.

Uroczystości w Gniewkowie

W dn. 7-9 września br. Gniewkowo uroczyście świętowało 750 lat istnienia miasta. W ramach wydarzeń towarzyszącym tym obchodom, odbyła się konferencja naukowa - „Gniewkowo i jego mieszkańcy w perspektywie 750 lat dziejów miasta” poświęcona rozważaniom o środowisku przyrodniczym, zabudowie i codziennym życiu mieszczan pomiędzy XV a XVI w., o znakach pamięci na murach kościoła św. Mikołaja, a także działalności tzw. hakaty na przełomie XIX i XX wieku oraz Niemców, Żydów i Ukraińców w międzywojennym Gniewkowie, aż do sylwetek zasłużonych Gniewkowian.

Po konferencji burmistrz Gniewkowa - p. Adam Roszak - otworzył wystawę „Gniewkowo - odkopana historia”, pokazującą wybrane zabytki archeologiczne uzyskane podczas badań prowadzonych w latach 2003-2005, wzbogaconą wielkoformatowymi fotogramami niektórych artefaktów. Na zakończenie uroczystości odbyła się promocja książki dr hab. Krystyny Sulkowskiej-Tuszyńskiej pt. *Gniewkowo Studia nad kulturą przedmieścia (XIV/XV-XVIII w.)*, napisanej na podstawie wyników badań archeologicznych, prowadzonych na Rynku miasta, z udziałem 60 studentów Instytutu Archeologii. Wydanie monografii sfinansowali: Marszałek Województwa Kujawsko-

Pomorskiego, p. Piotr Całbecki i burmistrz Gniewkowa, p. Adam Roszak. Książkę do druku przygotowało wydawnictwo Kropka - Piotr Kabaciński.

Organizatorem konferencji, wystawy i promocji byli: Gmina Gniewkowo i Polskie Towarzystwo Historyczne, oddział w Inowrocławiu oraz Instytut Archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

POLSKA MISJA HISTORYCZNA

Goście w PMH

W okresie od czerwca do końca sierpnia Polska Misja Historyczna gościła dziewięcioro stypendystów, których pobyt naukowy ufundowali JM Rektor UMK prof. dr hab. Andrzej Tretyn oraz Bawarska Kancelaria Państwowa. Badania przy Misji prowadzili m.in. pracownicy i doktoranci Wydziału Nauk Historycznych: mgr Tomasz Sińczak, dr Przemysław Waszak oraz mgr Piotr Kołodziejczak. Pobyty stypendialne realizowali w tym czasie także pracownicy innych jednostek UMK: dr Łukasz M. Dominiak z Wydziału Humanistycznego, dr Violetta Kopińska z Wydziału Nauk Pedagogicznych, dr Anna Tarnowska z Wydziału Prawa i Administracji, a także dr hab. Michał Moszyński z Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania. Wśród stypendystów znalazły się dwie osoby spoza naszej Uczelni: dr Tomasz Pawłuszko z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz dr Anna Penkała z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Lista wszystkich stypendystów i gości PMH, wraz z tematami projektów badawczych, znajduje się na stronie: <http://pmh.umk.pl/start/stypendysci-i-goscie-pmh>

Spotkania ze stypendystami

Przebywający w Polskiej Misji Historycznej stypendyści przedstawili prowadzone przez siebie badania podczas otwartych dla publiczności spotkań w biurze tej placówki. W omawianym okresie odbyło się pięć takich spotkań, referaty odzwierciedlały różnorodność zainteresowań naukowych pracowników i doktorantów polskich uczelni, zostały wygłoszone w języku niemieckim lub angielskim. Bliższe informacje: <http://pmh.umk.pl/start/aktualnosci>

Festiwal Wisły

W ramach Festiwalu Wisły, 14 sierpnia odbyła się w Toruniu konferencja naukowa organizowana przez Polską Misję Historyczną i Kujawsko-Dobrzyńską Organizację Turystyczną, we współpracy z Zakładem Historii Krajów Bałtyckich (Instytutu Historii i Archiwistyki UMK) oraz Uniwersytetem Juliusza i Maksymiliana w Würzburgu. Bliższe informacje oraz program sesji jest dostępny na stronie: <http://pmh.umk.pl/start/konferencja-plynie-wisla-plynie-po-polskiej-krainie-w-toruniu>

Seminarium w Bad Kissingen

W dn. 19 - 24 sierpnia br. w Ośrodku Edukacyjnym i Konferencyjnym „Der Heiligenhof“ w Bad Kissingen odbyło się seminarium pod tytułem „Zerfällt Europa? Deutsche und ostmitteleuropäische Sichtweisen”. W programie znalazły się między innymi dwa referaty pracowników UMK. Dr hab. Michał Moszyński z Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania przedstawił wykład pt. „Europas Integration oder Desintegration? Wirtschaftliche Dimensionen im Osten und Westen”, dr Renata Skowrońska (Polska Misja Historyczna) wygłosiła referat pt. „Historisierung und Geschichtspolitik. Bildung des polnischen Nationalbewusstseins”.

NOWE PUBLIKACJE

- *Depozyt Niepodległości. Rada Narodowa Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie 1939-1991*, red. Zbigniew Girzyński, Paweł Ziętara, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2018.
- *„Nie wierząc nam, że chcieć to móc...” Legiony i ich wpływ na sprawę polską w latach 1914-1918*, red. Zbigniew Girzyński, Jarosław Kłaczek, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2018.
- Paweł Szczepanik *Słowiańskie zaświaty. Wierzenia, wizje i mity*, Szczecin: Wydawnictwo Triglav, 2018.

Opracowanie:

dr Emilia Ziółkowska, mgr Alina Sosnowska, dr Rafał Kleśta-Nawrocki, dr Piotr Rudera, mgr Krystian Chyrkowski, mgr Małgorzata Lewandowska, mgr Izabela Kujawska, mgr Ewa Jaroszevska, mgr Przemysław Krysiński.